

Buletin de analiză politică

Anul III, nr. 3 (27), 13 februarie 2004

SUMAR

I. Analiză politică internă

- **Vulnerabilități comunicaționale în contextul alegerilor locale din 2004**3

II. Analiză politică internațională

- **Autocratizarea sistemului politic rusesc și revizuirea politicii externe a Federației Ruse**6

I. Analiză politică internă

Vulnerabilități comunicaționale în contextul alegerilor locale din 2004

Contextul general

Alegerile locale din vara anului 2004 reprezintă cel mai apropiat eveniment de mare anvergură politică din România. Cu toate că sunt considerate a fi o repetiție pentru alegerile generale, alegerile locale au o problematică diferită de alegerile generale. Din perspectiva PSD, în majoritatea județelor, cel mai important țel al campaniei electorale este de menținere și fidelizare a electoratul actual, acest lucru fiind suficient pentru câștigarea clară a alegerilor. În acest context comunicarea politică din timpul campaniei electorale va trebui să fie axată pe menținerea și întărirea unei imagini pozitive a actualilor primari PSD. Dacă în cazul alegerilor naționale aspectele ce țin de natura ideologică și programatică sunt mai importante, în cazul alegerilor locale problemele ce țin de calitatea candidaților, în special capacitatea lor de a rezolva problemele punctuale ale comunității trec pe primul plan. Alegerile locale anterioare care au avut loc în România au relevat faptul că susținerea politică din partea unui partid puternic este importantă, dar că aspectele ce țin generic de calitatea de bun manager au în general cea mai mare importanță, mai ales în cazul orașelor mari. Cazuri cum ar fi București, Constanța, Iași, Timișoara sau Brașov relevă faptul că există o tendință de disociere între rezultatele de la alegerile locale și cele generale.

Una din vulnerabilitățile cele mai mari ale

PSD care poate fi folosită în cazul alegerilor locale este pericolul ca presa centrală să se concentreze în special asupra edililor cu o imaginea asociată cu suspiciuni de corupție. Unul din conceptele create de mass-media care poate aduce atingere imaginii PSD este cel de “baron”. În cadrul deciziei de vot pentru alegerile locale, raționamentele schematice asociază fenomenul corupției în mod mult mai direct cu o proastă gestionare a problemelor comunității, având o importanță mai mare și cu urmări mai rapide asupra popularității în cazul alegerilor locale comparativ cu cele generale. **Dacă până în perioada preelectorală, scandalurile de corupție la nivelul administrațiilor locale nu au ocupat decât sporadic spații importante în cadrul presei centrale, în cazul administrației centrale presiunea a fost mult mai constantă. Din aceste motive acuzațiile de corupție au potențialul de a afecta imaginea actualilor primari PSD, mult mai rapid decât în cazul alegerilor generale.** De asemenea, spre deosebire de candidații opoziției care beneficiază de prezumția de “hăituire politică” în cazul unor scandaluri în preajma alegerilor, reprezentanții PSD nu pot invoca în mod credibil astfel de argumente. Posibilitatea ca în timpul alegerilor locale presa să se focalizeze mai mult asupra aspectelor de scandal, este un pericol care poate afecta parțial rezultatele alegerilor, mai ales în cazul orașelor mari. Primarii din București și Constanța din perioada 1996- 2000 au pierdut

susținerea politică a partidelor lor în mare parte datorită acuzațiilor constante de corupție la nivel local, corelate cu o ineficiență în rezolvarea problemelor localității. În ambele cazuri candidatura lor în alegerile din 2000 a fost soldată cu un usturător eșec.

Situația din București

Bucureștiul reprezintă o situație specială atât datorită mizei foarte mari cât și datorită structurii administrative unice, respectiv 7 primari. Cu toate că la alegerile din 2000, PSD nu a reușit să câștige primăria generală a Municipiului București, toate cele 6 primării de sector au fost câștigate de PSD. Această situație unică în perioada post-decembristă a avut o serie de urmări importante pe parcursul celor aproape 4 ani scurși de la alegeri.

Tensiunea permanentă dintre primarii de sector și primarul general, respectiv dintre Consiliul general al Municipiului București și primar a avut efecte negative la nivelul guvernabilității Capitalei. Treptat s-a ajuns ca percepția publicului și a presei asupra conducerii să fie de război între două tabere, primarul respectiv reprezentanții PSD. Una din consecințele cele mai probabile este că majoritatea alegătorilor din București vor dori să evite o situație similară cu cea dintre 2000 și 2004.

Una din vulnerabilitățile imagologice ale PSD în București este că din cei 6 primari de sector singurul care a reușit să se mențină constant în atenția presei, în special în ultimul timp este primarul Marian Vanghelie. La nivel imagologic primarul Marian Vanghelie, s-a remarcat inițial prin atitudinea foarte hotărâtă față de problemele locale. Treptat, datorită unor dificultăți de exprimare, mai ales în cazurile în care a fost necesară mânuirea unor concepte mai complexe, de multe ori s-a făcut de râs prin celebrele deja agramatismes. Acuzațiile de corupție din ultima perioadă au făcut ca primarul Sectorului 5 să fie personajul local al

PSD cel mai mediatizat. Corelate, aceste probleme, se pot dovedi un mare dezavantaj în campania locală. Din punctul de vedere al discursului electoral, cazul în care primarul Marian Vanghelie va păstra actualul registru de comunicare, este de presupus că atenția mass-media se va concentra asupra lui în dauna celorlalți candidați PSD, inclusiv al candidatului la Primăria Generală. Dat fiind că din opțiunile probabile ale PSD pentru Primăria Generală nu se prefigurează nici un candidat cu profil populist, excesele de limbaj ale lui Vanghelie pot capta atenția mass-media într-un mod nedorit.

Unul din avantajele PSD este faptul că electoratul său este cel mai puțin cinic relativ la clasa politică. Acest lucru este relevat de numeroși indicatori. Un alt avantaj al PSD este faptul că electoratul său are o mai mare încredere în Justiție decât cel al Alianței PNL-PD și net mai mare decât cel al PRM. În marea majoritate a sondajelor, cca. 60% dintre repondenți nu au avut de a face cu primăria - în acest context insistarea pe amănunte tehnice legate de activitatea primăriilor nu este foarte productivă.

În contextul campaniei electorale trebuie ținut cont de faptul că votanții PSD au o tendință mai mare de a da credit guvernului în lupta împotriva corupției. La afirmația ca toate țările au corupție, România nefiind diferită, peste 70% din eșantion a fost total sau parțial de acord. Dacă din votanții PSD, peste 50% cred că lucrurile în România se îndreaptă într-o direcție bună, acest procent scade sub 35% în cazul celorlalte partide, ajungând la 14% în cazul PRM. Raportat la atitudinea față de autoritățile locale, votantul PSD are o tendință mai mare de a aprecia o îmbunătățire a corectitudinii funcționarilor locali (30% față de 15%). Din punct de vedere al obținerii de informații, votanții PSD au o tendință mai mică de a citi rubrica politică în ziare - dar la fel ca media

populației, 68% urmăresc zilnic știri politice la TV. Acest factor, corelat cu un activism politic mai redus cu 14% față de media populației, recomandă televiziunea și radioul ca principal vector de comunicare în timpul campaniei electorale.

Pentru PSD una din mizele cele mai mari ale campaniei electorale va fi menținerea electoratului deja câștigat. În acest context, evitarea scandalurilor de orice tip trebuie să reprezinte una din principalele ținte. În acest sens, campania ar trebui să se axeze pe mesaje pozitive și pe o atmosferă optimistă în problemele prezentate, acuzele de corupție urmând a fi abordate ca aspecte în curs de ameliorare.

Recomandări

1. Candidații care sunt acuzați de acte de corupție – ar trebui să facă apel la instituțiile statului – fiind recomandată evitarea polemicii cu acuzatorii, fie din mass-media, fie contracandidați;

2. Candidații trebuie să reacționeze imediat la acuzații, în mod individual, fără să se asocieze cu imaginea partidului sau să ceară pu-

blic sprijinul acestuia;

3. Ca și în cazul alegerilor din 2000, legitimarea candidaților prin asocierea cu personalitățile centrale ale partidului poate fi benefică;

4. Substanța discursului pentru campania electorală ar trebui să urmărească promovarea unei dezvoltări echilibrate a comunităților;

5. PSD trebuie să reușească corelarea tematicii integrării europene, în special aspectele legate de ajutoarele financiare, cu necesara dezvoltare a comunităților locale;

6. PSD trebuie să pună pe primul plan o strategie de evitare a preluării temelor de atac la adresa sa lansate de mass-media, prin pregătirea de evenimente de contracarare; este preferabil ca PSD să dețină inițiativa în lansarea temelor de dezbatere publică;

7. În București este de urmărit realizarea unui echilibru comunicațional între candidații la primăriile de sector și cea centrală;

8. În București, campania PSD trebuie să promoveze o imagine de echipă unită a primarilor de sector și a primarului general („cei 7 pentru București”).

II. Analiză politică internațională

Autocratizarea sistemului politic rusesc și revizuirea politicii externe a Federației Ruse

O dată cu venirea la putere a lui Vladimir Putin, Federația Rusă a înregistrat câteva transformări vizibile, și anume: stabilitatea politică, creșterea economică, asigurată prin succesul reformei fiscale, reapropierea relațiilor politico-economice cu UE, parteneriatul strategic cu SUA, pe de o parte; permanenta prigoană a oligarhilor și tendințele de autocratizare a sistemului politic, resimțite puternic inclusiv în zona ex-sovietică, pe de altă parte, sunt doar câteva argumente în sprijinul afirmației că Rusia intenționează să-și recâștige statutul de super-putere.

1. Tendințele sistemului politic al Federației Ruse

Sistemul politic din Federația Rusă tinde actualmente spre o centralizare accentuată a puterii, fenomen încurajat de cadrul constituțional, prin intermediul căruia președintele este investit cu prerogative extinse, cum ar fi dreptul de dizolvare a Dumei de Stat și cel de demitere a Guvernului, dreptul de numire și revocare a primului ministru, dreptul de inițiativă legislativă, precum și cel de promulgare a legilor, fără contrasemnarea lor de către premier.

Contextul legislativ a favorizat, astfel, exercitarea unor presiuni, din interiorul instituției prezidențiale asupra modului de organizare a întregului sistem de partide (dacă se poate vorbi despre așa ceva) pe clivajul pro-contra președinte. La alegerile parlamentare din de-

cembrie 2003, partidul susținut din umbră de către Vladimir Putin, „Rusia Unită”, a câștigat 37% din sufragii, iar, datorită sprijinului unor independenți care au intrat în partid după anunțarea rezultatelor electorale (în baza unei înțelegeri preelectorale cu Putin), a obținut o majoritate confortabilă în Duma de Stat. Câștigarea controlului Dumei îi conferă președintelui deplină libertate de decizie și posibilitatea ca toate inițiativele legislative să fie aprobate sau blocate de către acesta. În același timp, o majoritate absolută în Duma de Stat îi lasă cale liberă modificării Constituției, în sensul prelungirii mandatului prezidențial de la patru la șapte ani și a abrogării articolului referitor la restricția a două mandate prezidențiale consecutive. Aceasta ar fi o primă ipoteză, infirmată de altfel de Putin, în urma anunțării rezultatelor la alegerile legislative.

Pe de altă parte, prin discursul despre starea națiunii, susținut de Putin cu zece luni înaintea alegerilor parlamentare, acesta a anunțat câteva obiective pe termen lung, a căror finalizare se prelungește până în 2010, în condițiile în care în 2008, i-ar expira, din punct de vedere constituțional, cel de-al doilea mandat prezidențial. În opinia analiștilor ruși, Putin – în prezent fără competitori pe scena politică – ar avea în vedere o posibilă restructurare a actualelor instituții de conducere, astfel încât, în 2008, el să poată prelua, cu atribuții sporite, funcția de premier, reducând treptat competențele președinției. Rațiunea aflată în spatele

acestor speculații este dată de propunerea ca, începând de anul viitor, premierul și guvernul său să fie desemnați nu „pe verticală” - așa cum se întâmpla de când primul președinte post-sovietic, Boris Elțîn, a preluat puterea în Rusia - ci pe baza majorității parlamentare. Deși a susținut activ politica promovată în acest sens de predecesorul său, Putin manifestă acum o surprinzătoare dorință de schimbare, atacurile subtile exprimate la adresa prestației guvernului Kasianov, nereușind să-i convingă pe analiști că este vorba doar despre o dorință de profesionalizare a echipei guvernamentale. Singura posibilitate pe care comentatorii ruși o întrevăd este că, pe parcursul a câțiva ani, Putin și-ar dori un transfer treptat de putere dinspre președinție spre șeful guvernului, funcție pe care s-o preia la sfârșitul celui de-al doilea mandat prezidențial. Aceasta este a doua ipoteză vehiculată de analiștii ruși.

2. Imaginea lui Vladimir Putin

Sub conducerea autoritară a fostului șef al KGB, haosul din Rusia a început treptat să fie ordonat. Economia se revigorează simțitor și apar primele semne ale unei economii de piață, desigur, cu specific rusesc, strâns legată în partea sa energetică de factorul politic de la Kremlin. Armata și poliția sunt modernizate, iar reprezentanților acestor instituții li se îmbunătățește statutul social. Oligarhii ruși, fie au trecut de partea lui Putin, fie au ajuns la închisoare sau au fost expulzați, iar afacerile din interiorul Rusiei au fost confiscate și date unor oameni ai puterii, întreprinderile depistate că au fost privatizate fraudulos sunt renaționalizate.

Inițierea acestor acțiuni justițiare din partea Kremlinului a contribuit, în rândul opiniei publice rusești, la crearea imaginii unui președinte cu „mână de fier”, care a adus *stabilitate politică* și *creștere economică*, prin crearea unui așa-zis „capitalism de stat”. Susținerea de

care beneficiază Putin din partea opiniei publice (de peste 70%) nu exprimă neapărat o încredere în el, ci lipsa oricărei alternative la Putin. În realitate, rușilor nu le place nici partidul susținut de Putin, „Rusia Unită”, nu au încredere nici în guvern și nici în primul ministru.

Spre deosebire de imaginea sacră a țarilor, președintele Putin, considerându-se de altfel urmaș al lui Petru cel Mare, este văzut ca un om cu calități și defecte, dar cu siguranță omul cel mai potrivit pentru funcția supremă în stat. În plus, Putin este președintele „renașterii Rusiei”, pentru că el atrage la „marea sa operă” de „reîntregire a imperiului” și Biserica Ortodoxă. Mesajul lui Putin este fără echivoc: pericolul catolicismului european și al Islamului nu poate fi oprit decât de ortodoxia condusă de la Moscova. Putin apare astfel în ochii rușilor - majoritar ortodocși - și sub semnul crucii, nu numai sub semnul paloșului și al vulturului imperial, simbolurile lui Petru cel Mare.

La formarea acestor percepții a contribuit și mass-media rusească care nu are decât rolul de a încuraja supra-statalitatea. De altfel, mass-media rusă trece prin momente grele, atât în plan instituțional - majoritatea publicațiilor și a canalelor de televiziune independente ajungând să fie strâns controlate politic - dar și în planul securității individuale a ziaristilor. Doar anul trecut au fost asasinați 44 de jurnaliști.

Datorită stilului său justițiar, dar și al frecventelor încălcări ale Drepturilor Omului și ale valorilor democratice, Putin a atras tot mai multe critici din partea opiniei publice internaționale și a presei ne-ruse, precum și din partea reprezentanților instituțiilor internaționale (în primul rând, ai OSCE) și ai SUA. În cotidianul moscovit *Izvestia* (neaservit în totalitate puterii de la Kremlin), Colin Powell critica sistemul democratic rusesc că nu respectă balanța dintre executiv, legislativ și judiciar, iar puterea politică își arogă în multe cazuri

prerogative care depășesc limitele legale. Renaționalizarea pare a fi răspunsul „noului țar” la mișcările SUA, concentrarea tuturor pârghiilor economice la Kremlin și folosirea lor ca instrumente de negociere.

3. Rusia și Europa

Relația **Federației Ruse** cu UE are rădăcini istorice, mai ales cu Franța și Germania. În ceea ce privește **relația cu Franța**, care mai aspiră încă la realizarea unei contraponderi, împreună cu Rusia, la putere americană, aceasta poate fi explicată mai degrabă în termeni ideologici, prin aspirațiile de hegemonie ale ambelor țări. În schimb, **relația cu Germania** poate fi caracterizată în termeni mai geopolitici, explicată mai mult prin prisma parteneriatelor de natură economică și a încercărilor reciproce de a-și spori investițiile.

După extinderea sa, UE va deveni cel mai important partener comercial al Rusiei, ceea ce face esențială cooperarea dintre ele. În concepția lui Putin, Rusia va fi o putere independentă, o națiune care așteaptă și pretinde să fie tratată ca un partener egal de către Europa, nu ca o parte a acesteia. În recente negocieri privind aderarea la Organizația Mondială a Comerțului și ratificarea Protocolului de la Kyoto, Rusia s-a aflat pe poziții total diferite de Europa în ceea ce privește viziunea europeană legată de piața liberă și de mediul înconjurător, susținând în ambele cazuri că poziția sa geografică unică merită considerație exclusivă.

Teama țărilor Uniunii Europene de revenire la bipolarismul din timpul Războiului Rece este justificată de tendințele de expansiune ale regimului rusesc și de excesele autoritare ale lui Putin, ceea ce ar putea spori în timp rezervele marilor investitori ai UE (inclusiv Franța și Germania), în privința politicilor de investiție în spațiul rusesc. Conștientă de pericolul condamnării sale la izolaționism (politic și

economic), Rusia a inclus pe lista cererilor adresate UE și probleme politice delicate, cum ar fi reducerea limitelor privind acordarea de vize pentru cetățenii ruși care călătoresc în Europa și reglementarea situației etnicilor ruși în republicile baltice. Condițiile puse de Moscova Uniunii Europene reprezintă o dovadă de îngrijorare a Rusiei, care se teme - și ea la rândul său - de o diminuare a influenței sale în Europa Centrală și de Est, după extinderea Uniunii Europene. În acest caz, Moscova va acționa în direcția minimalizării pierderilor pe care le înregistrează companiile rusești în urma limitării accesului pe piețele din Europa Centrală și de Est.

4. Rusia și Statele Unite

După 11 septembrie 2001, se părea că Statele Unite și Rusia se vor afla pentru prima oară de aceeași parte a baricadei politice globale. Declanșarea luptei împotriva terorismului de către SUA a oferit președintelui rus prilejul de a subsuma rezistența rebelilor ceceni, în parte pe bună dreptate, terorismului internațional. În acest fel, au fost întărite și investițiile americane, destul de importante, în Federația Rusă. În cazul punctual al Irakului, Rusia a fost interesată în primul rând de menținerea controlului asupra unor structuri de producție datând din perioada sovietică.

Lărgirea NATO a constituit întotdeauna o amenințare la adresa securității Rusiei, de aceea atragerea Franței și, treptat, a Germaniei de partea sa ar contribui la crearea unei componente mai puternice în alianță, diminuând astfel potențialul ofensiv al NATO în raport cu interesele Rusiei. Pe de o parte, la noul Consiliu NATO din mai 2002, Rusia a obținut o recunoaștere a sa nu doar ca partener strategic, ci ca un element de sine stătător al procesului intern de elaborare a unei politici comune, fiind pregătită să colaboreze în domenii ca: lupta contra terorismului, gestionarea crizelor, ne-

proliferarea armelor nucleare, etc. Cu toate acestea, Federația Rusă ar dori mai mult decât un rol consultativ în cadrul acestui Consiliu, eventual chiar dreptul de veto, ceea ce i-ar putea crea posibilitatea de a bloca în repetate rânduri sau de a influența decizia statelor, în funcție de interesele Federației Ruse. Pe de altă parte, prin parteneriatul strategic încheiat între SUA și Federația Rusă, cele două state se angajează să colaboreze reciproc în domeniul securității, consolidându-și astfel relațiile bilaterale.

Prin urmare, în ceea ce privește relația Federației Ruse cu SUA există o convergență pe termen lung a intereselor SUA și al Federației Ruse, inclusiv în Orientul Mijlociu și nu numai. Rusia a reușit astfel să-și fixeze pe agenda SUA politica de expansiune în *near-abroad*, față de care SUA nu au obiecții majore atâta timp cât este respectat un anumit statu-quo. De asemenea, în cazul în care Putin își va amplifica intențiile de autocratizare a sistemului politic intern, se pare că SUA se vor limita la critici formale, încercând în continuare să cultive „de la distanță” un parteneriat strategic cu Federația Rusă

Interesele strategice se pare că sunt de ambele părți. Recentele afirmații ale secretarului de stat, Colin Powell, că viitoarele baze din Polonia, Bulgaria și România ar putea să le asigure americanilor accesul în zone periculoase situate la Sud de Rusia, referindu-se la Orientul Mijlociu și Asia Centrală, au făcut ca relațiile bilaterale dintre Moscova și Washington să fie caracterizate ca o „pace rece”. Nici în acest caz Rusia nu se va opune direct SUA, ci mai degrabă va avea o politică prin care va stimula o concurență strategică de slabă intensitate cu scopul de a contracara influența americană în regiunile pe care Rusia le consideră ca fiind propriile sale zone de influență.

5. Politica Rusiei față de fostele teritorii

În ultimele luni, Rusia și-a exercitat influența economică și diplomatică de-a lungul noii frontiere a Europei. În Georgia, Rusia a furnizat sprijinul pentru două enclave separatiste. După alegerea președintelui Georgiei, în persoana lui Mihail Saakasvili, de formație americană, pentru Rusia este vital să-și mențină controlul asupra Ucrainei, iar decizia lui Leonid Kucima de a nu mai candida la președinție lasă calea deschisă spre puterea de la Kiev forțelor pro-americane, conduse de liderul opoziției, Viktor Iușcenko. Acesta ar putea fi motivul pentru care Vladimir Putin încearcă să-l sprijine pe premierul Viktor Ianukovici să grăbească formarea spațiului economic comun cu Belarus, Rusia și Kazahstan. În Republica Moldova, Putin a încercat (prin memorandumul de federalizare a Moldovei propus lui Voronin) să intermedieze reglementarea unui alt conflict separatist care ar fi asigurat prezența trupelor rusești pentru o lungă perioadă. În Lituania, președintele Rolandas Paksas este confruntat cu perspectiva demiterii din funcție pe baza acuzațiilor că s-ar afla sub influența Rusiei.

În spațiul ex-sovietic, Federația Rusă a fost permanent inițiatorul sistemelor de (dez)echilibru din zonă, ea jucând atât un rol de mediator, cât și un rol (voalat) de parte în dispută. Într-o tradiție cu foarte multe antecedente în perioada sovietică, Federația Rusă stimulează astfel obediența statelor din *near-abroad* prin întreținerea conflictelor teritoriale.

6. Reflectarea problemelor internaționale în conținutul campaniilor electorale

Componenta preponderent electorală a anului 2004 (în 13 țări din Europa, plus cele din fostul spațiu sovietic; dintre care în Rusia, Grecia și Spania, în SUA, pentru desemnarea can-

didacților democrați la președinție – în martie ; alegerile din Parlamentul European) influențează direct modul de întrepătrundere a celor două agende: cea a politicilor interne și cea a politicilor internaționale. Teme ca terorismul internațional, securitatea internațională, imigrația, respectarea Drepturilor Omului au avut efecte directe asupra conținutului agendelor politice și a programelor partidelor din acele țări. De asemenea, aspectele sau modelele de politică internă / programe propuse de către o anumită țară au fost preluate și dezbătute în plan internațional, cu consecințe în plan global.

Folosind ca instrumente populismul și demagogia, având avantajul de a controla două posturi de televiziune națională, președintele **Federației Ruse**, Vladimir Putin, își va construi cel mai probabil mesajele sale electorale pe tema măsurilor de creștere economică, a reducerii influențelor oligarhilor, consolidarea stabilității politice și economice, îmbunătățirea relațiilor externe ale Rusiei cu Uniunea Europeană (în primul rând, cu Franța și Germania) și cu SUA (încheierea parteneriatului cu NATO), precum și încercările de sporire a influenței în fostele state sovietice din dorința de refacere a *Marelui Imperiu*, precum și găsirea unor parteneri regionali de nădejde, cum este China. Cu toate acestea, **în primul plan al agendei sale electorale, se va afla cu siguranță rezolvarea problemei cecene și lupta contra terorismului transfrontalier.**

Modelul unui președinte justițiar și autocrat (cum este Vladimir Putin) este propagat prin replicare spre electoratul din fostele țări comuniste (inclusiv România), alegătorii din aceste țări fiind în general mari consumatori de mesaje autoritare. Analiztii au pus adesea această apetență a electoratului pentru modele justițiare și autoritare pe seama persistenței unor pattern-uri ale regimului anterior, corelată cu nemulțumirile generale provocate de costurile

sociale ale tranziției și acumularea unor frustrări, provenite din comparația cu Vestul. Aceste aspecte și altele (în special de natură economică) au întărit în rândul cetățenilor statelor post-comuniste (mai ales în țările ex-sovietice, România și Bulgaria) rezistența la schimbare și propensiunea spre mesaje de tip autoritar.

Concluzii

În urma acestei analize rămâne întrebarea ce influențe ar putea avea tendințele de autocratizare a regimului rusesc asupra politicii externe a Rusiei față de SUA, pe de o parte, și asupra relațiilor acesteia cu Uniunea Europeană, pe de altă parte. În cazul în care Putin își va menține atitudinea autoritară, poziția **Statelor Unite** nu se va modifica foarte mult, întrucât interesele strategice ale acestora vizează obținerea de beneficii reciproce pe termen lung. În ceea ce privește **statele Uniunii Europene**, care văd relația cu Federația Rusă sub influența unei abordări ideologice, vor fi mai critice în raport cu tendințele autoritare ale lui Putin și vor încerca să-i blocheze acțiunile pe scena internațională, ceea ce ar putea contribui la „înghețarea” relațiilor politico-economice dintre părți. Dacă Putin și-ar declara intențiile de a renunța la o parte din tendințele sale autoritare și ar începe să facă demersuri spre o democratizare măcar parțială a sistemului politic rusesc, în schimbul concesiilor politico-financiare pe care le-ar obține de la UE, atunci Rusia și UE ar putea constitui un nucleu alternativ la SUA.

Politica externă a Federației Ruse a fost caracterizată în ultima perioadă printr-o pendulare permanentă, când de susținere și apropiere față de politica SUA și NATO, când de căutare acerbă a unor posibile alianțe cu marii finanțatori ai Uniunii Europene, ca Germania și Franța, când de dezvoltare a unor relații de parteneriat cu China, în materie de politică regio-

nală. Prin capacitatea lui Vladimir Putin de a obține concesii importante, fie de la UE, fie de la Statele Unite și exploatănd cu abilitate disputele transatlantice exacerbate cu precădere de Franța, regimul de la Moscova are toate șansele să obțină nu numai importante beneficii economice, între care și participarea la procesul de reconstrucție a Irakului, dar și o limitare la nivel formal a criticilor care ar veni din partea țărilor Europei Occidentale și a Statelor Unite, atunci când ar face referiri la tendințele autoritare ale președintelui Vladimir Putin.

Pentru evitarea repolarizării lumii prin puterea SUA și a Federației Ruse, statele Uniunii Europene au încercat să creeze diferite structuri prin care să se înceapă proiectul unei noi Europe, unite și mai puternice, care să se con-

stituie ca o contrapondere la puterea americană.

Astfel, principala problemă care se va afla în următorii ani pe agenda politică internațională va fi cea a creării unui sistem multipolar, care să garanteze echilibrul internațional și accesul liber la marile resurse energetice. Pentru aceasta, se caută inclusiv redefinirea funcțiilor și mecanismele instituțiilor create la sfârșitul celui de al doilea război mondial (ONU, FMI, Banca Mondială). În acest joc al luptelor pentru echilibrul global Rusia nu va constitui, în următoarele decenii, o putere de talia mondială comparabilă cu SUA, dar ar putea deveni un partener egal cu SUA în anumite zone (*theater peer*) și ar putea pune probleme mai mari decât oricare altă putere regională.
